

**Η συνάφεια ανάμεσα στην ανθρώπινη κακοποίηση,
την ενδοοικογενειακή βία και την κακοποίηση ζώων:
το φάσμα της βίας**

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έχει εγερθεί ιδιαίτερα το επιστημονικό ενδιαφέρον γύρω από τη συσχέτιση της βιαιότητας προς τα ζώα και την κακοποίηση τους με τη διαπροσωπική βία και την αντικοινωνική συμπεριφορά, γενικότερα. Η εν λόγω σύνδεση έχει ιδιαίτερα εντοπισθεί ανάμεσα σε παιδιά και νεαρούς παραβάτες με ή χωρίς ψυχολογικά ή/και ψυχιατρικά προβλήματα, σε ενήλικες που δικαιολογούν συμπεριφορές ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και σε περιπτώσεις διαταραχών προσωπικότητας και άλλες καταστρεπτικές συμπεριφορές.

Ο αποκρουστικός αριθμός των υποθέσεων κακοποίησης ζώων που αναφέρεται καθημερινά στις αρχές είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου (The Humane Society of USA). Σε αντίθεση με τα βίαια εγκλήματα κατά των ανθρώπων, οι υποθέσεις κακοποίησης ζώων στις Η.Π.Α., όπως και στην Ελλάδα, δεν συγκεντρώνονται από τις πολιτείες ή τις ομοσπονδιακές υπηρεσίες, καθιστώντας δύσκολη την εκτίμηση για το πόσο συχνά είναι ανάλογα εγκλήματα (THS of USA). Η βιαιότητα και η παραμέληση λαμβάνει χώρα σε όλα τα κοινωνικά και οικονομικά πλαίσια με σχετικές αναφορές να εκτιμούν ότι η κακοποίηση ζώων συναντάται και σε αγροτικές και σε αστικές περιοχές (THS of USA).

Κατά τον Ascione (2001) ο εντοπισμός της κακοποίησης ζώων δεν είναι η πανάκεια για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση της, νεανικής ή μη, βιαιότητας, καθώς η βίαιη συμπεριφορά είναι ένα πολυπαραγοντικό και πολυδιάστατο φαινόμενο. Ωστόσο, το φαινόμενο της κακοποίησης ζώων δεν έχει λάβει την αρμόζουσα προσοχή, με σχετική έλλειψη στις επιστημονικές έρευνες, ενώ θα έπρεπε να αποτελεί ένα σημάδι επαγρύπνησης για την εκδήλωση μελλοντικής διαπροσωπικής νεανικής βίας και για την πρόληψή της. Στην ψυχιατρική λογοτεχνία για πρώτη φορά γίνεται η σύνδεση των δύο στοιχείων από τον ψυχίατρο Philippe Pinel το 1809.

Ευζωία ζώων

Για να μπορέσουμε να μιλήσουμε για κακοποίηση, όμως, πρέπει να διασαφηνιστεί ποια ακριβώς είναι η ευζωία των ζώων και σε ποιες περιπτώσεις αυτή μπορεί να καταπατηθεί. Κατά τον ελληνικό Νόμο 4039/12 «Για τα δεσποζόμενα και τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς και την προστασία των ζώων από την εκμετάλλευση ή τη χρησιμοποίηση με κερδοσκοπικό σκοπό.» και συγκεκριμένα στο άρθρο 1 «Ορισμοί» περίπτωση β), ως **ευζωία** ορίζεται «... το σύνολο των κανόνων, που πρέπει να εφαρμόζει ο άνθρωπος στα ζώα, αναφορικά με την προστασία τους και την καλή μεταχείρισή τους, έτσι ώστε να μην πονούν και υποφέρουν, την παραμονή τους σε χώρο στεγνό, καθαρό και προστατευμένο από τις καιρικές συνθήκες, χωρίς να είναι μόνιμα δεμένα και διαβιούντα εντός ακατάλληλων κατασκευών (π.χ. μεταλλικών), τη φροντίδα για ιατρική περίθαλψη και χορήγηση κατάλληλης τροφής και νερού, την καθημερινή άσκηση ή τον περίπατό τους και γενικά τη μέριμνα για σεβασμό της ύπαρξής τους». Στις Η.Π.Α. και οι 50 πολιτείες διαθέτουν θεσμικό πλαίσιο για την κακοποίηση ζώων, με τα θεσπίσματα να διαφέρουν από πολιτεία σε πολιτεία, ενώ μόλις 30 από αυτές τιμωρούν ως κακούργημα συγκεκριμένες μορφές κακοποίησης ζώων, όπως ο τζόγος (π.χ. κοκορομαχίες, κυνομαχίες) ή δραστηριότητες σχετιζόμενες με ναρκωτικά (Ascione, 2001; Miller, 2001). Ένας σαφής ορισμός, ο οποίος διατυπώθηκε από τον Ascione (1993) και κυριαρχεί στην σχετική ξένη βιβλιογραφία για την ευζωία των ζώων, είναι «...η κοινωνικά μη-αποδεκτή συμπεριφορά, η οποία εσκεμμένα προκαλεί περιττό πόνο, βασανισμό ή δυσφορία ή/και θάνατο σε ένα ζώο». Ωστόσο, όλοι οι ορισμοί, συμπεριλαμβανομένου του ελληνικού, αποκλείουν πρακτικές που μπορεί να προκαλούν πόνο ή θάνατο στα ζώα, αλλά, ωστόσο, είναι κοινωνικά αποδεκτές, όπως το νόμιμο κυνήγι, ορισμένες γεωργικές, επιστημονικές και κτηνιατρικές πρακτικές, ενώ συνήθως τα ζώα που υπόκεινται περισσότερο σε κακοποίηση είναι τα σπονδυλωτά (Ascione, 2001). Οι περισσότεροι ορισμοί μοιράζονται τρία χαρακτηριστικά: η συμπεριφορά είναι κοινωνικά μη αποδεκτή, είναι εκούσια και δεν είναι απαραίτητη (Miller, 2001).

Έτσι, οι υπάρχοντες ορισμοί της ευζωίας των ζώων δε μπορούν να είναι καθολικοί και διεθνείς, καθώς υπάρχουν διαφορετικά είδη μεταχείρισης ζώων που, ενώ σε άλλες χώρες τιμωρούνται και καταδικάζονται, σε άλλες είναι αποδεκτές, δηλαδή ο πόνος ή ο θάνατος που προκαλείται στα ζώα από την ανθρώπινη πρωτοβουλία εξαρτάται από πολιτισμικούς, κοινωνικούς και χρησιμοθηρικούς παράγοντες. Τα είδη κακοποίησης που υφίστανται τα ζώα είναι παρόμοια με εκείνα που υφίστανται και τα παιδιά (Ascione, 2001), όπως η σεξουαλική, η σωματική, αλλά και η ψυχολογική κακοποίηση.

Η βιαιότητα προς τα ζώα από παιδιά & εφήβους

Η βιαιότητα προς τα ζώα είναι, σε πλείστες περιπτώσεις, εκούσια κι έχει ισχυρά συσχετισθεί με άλλα εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένης της βίας κατά ανθρώπων (Lockwood, 2008). Άλλες έρευνες υποστηρίζουν ότι εκείνοι που κακοποιούν ζώα είναι κυρίως άντρες κάτω της ηλικίας των 30 ετών. Σύμφωνα με έρευνα των Achenbach & συν. (1991) σε 2.600 αγόρια και κορίτσια 4 έως 16 ετών, σημειώθηκε σημαντική συσχέτιση του 18%-25% των αγοριών 6-16 ετών, που είχαν αντιμετωπίσει κάποια στιγμή κάποιο ψυχολογικό πρόβλημα, με την επίδειξη βιαιότητας προς τα ζώα, ενώ με έρευνα του Achenbach (1992) φάνηκε να υφίσταται συσχέτιση και με συμπεριφορές βανδαλισμών, οι οποίες ήταν σαφώς μικρότερες από όσο η βιαιότητα προς τα ζώα, η οποία ήταν μεγαλύτερη σε αυτές τις ηλικίες. Επίσης, οι περισσότερες έρευνες, δεδομένης της ηλικίας των ανήλικων συμμετεχόντων, διενεργήθηκαν από αναφορές των γονέων ή κηδεμόνων και όχι από αυτό-αναφορές των παιδιών και εφήβων, οι οποίοι πολλές φορές δεν ήταν ενήμεροι για την εκδήλωση ανάλογων βίαιων συμπεριφορών από τα τέκνα τους, ενώ πολλές φορές μπορεί και να συγκαλύπτονταν. Σύμφωνα με έρευνα των Offord & συν. (1991) σε 1.232 γονείς/κηδεμόνες και τα παιδιά τους 12-16 ετών ανεδείχθη, ότι συχνά οι γονείς υποτιμούν τη σημασία της βιαιότητας προς τα ζώα, ενώ τα αγόρια ανέφεραν ανάλογα γεγονότα 3,8 φορές περισσότερο από ό,τι οι γονείς τους και τα κορίτσια 7,6 φορές περισσότερο. Φάνηκε ότι οι γονείς υποτιμούν επίσης τη σημασία και άλλων γεγονότων και σημείων, όπως η Διαταραχή Διαγωγής, ο βανδαλισμός, ο εμπρησμός.

Η κακοποίηση ζώων και η διαπροσωπική βία μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά κι έχουν συσχετιστεί σε αρκετές έρευνες (Felthous et al., 1977, 1980, 1985, 1986, 1987 στο Gleyzer, 2002), καθώς απευθύνονται και τα δύο σε έμβια θύματα, τα οποία έχουν την ικανότητα να βιώσουν πόνο, δυσφορία και θανάσιμο τραυματισμό και για αυτό οι έρευνες έχουν στράψει το ενδιαφέρον τους

στην πρόωγη βιαιότητα και στην κακοποίηση ζώων (Ascione, 2001). Επίσης, βρέθηκε ότι οι άνδρες που είχαν ιστορικό βιαιότητας γενικότερα, είχαν κακοποιήσει ζώα όταν ήταν οι ίδιοι παιδιά (Gleyzer & συν., 2002). Σύμφωνα με έρευνες (Kellert & Felthous, 1985; Miller & Knutson, 1997; Schiff & συν., 1999), βρέθηκε ότι το 25% των φυλακισμένων ανέφερε ουσιαστική βιαιότητα προς τα ζώα στην παιδική ηλικία και σε σύγκριση με φοιτητές ψυχολογίας βρέθηκε οι πρώτοι να έχουν σχεδόν δύο φορές υψηλότερα ποσοστά (Ascione, 2001). Επιπλέον, σύμφωνα με άλλη έρευνα (Ressler & συν., 1988; Tingle, 1986) σε φυλακισμένους καταδίκους για σεξουαλική ανθρωποκτονία και παιδική κακοποίηση φάνηκε ότι σχεδόν το 41% εξ αυτών είχαν κακοποιήσει και ζώα ως παιδιά, έφηβοι και ενήλικες (Ascione, 2001).

Ψυχικές Διαταραχές & Διαταραχές Συμπεριφοράς

Σύμφωνα με μία μελέτη παιδιών στη Σουηδία (Wochner & Klosinski, 1988) βρέθηκε ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της βιαιότητας προς τα ζώα και της επιθετικής συμπεριφοράς από τη μία, με τη σαδιστική συμπεριφορά προς αυτά και τις τραυματικές παιδικές εμπειρίες από την άλλη. Ωστόσο, η βιαιότητα προς τα ζώα εισήχθη ως κριτήριο για την *Αντικοινωνική Διαταραχή Προσωπικότητας* από το *Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο για τις Ψυχικές Διαταραχές-3^η έκδοση*, μόλις το 1987 και διατηρήθηκε ως κριτήριο και στην 4^η (1994) και στην 5^η (2013) (βλ. *Διαταραχή Διαγωγής* παρακάτω). «*Η Αντικοινωνική Διαταραχή Προσωπικότητας χαρακτηρίζεται από την ανικανότητα συμμόρφωσης με τους κοινωνικούς κανόνες, που διέπουν τη συμπεριφορά των ατόμων. Συνήθως σχετίζεται, αλλά δεν είναι αυστηρά συνώνυμη με την εγκληματικότητα. Οι ασθενείς είναι παρορμητικοί, εγωκεντρικοί, ανεύθυνοι, ανυπόμονοι και ανίκανοι να ανεχθούν τη ματαιώση, απορρίπτουν την εξουσία ή την πειθαρχία και δε διαθέτουν επαρκώς αναπτυγμένη συνείδηση.*» (Sadock & Sadock, 2005). Τυπικές εμπειρίες, που αφορούν στην παιδική ηλικία, περιλαμβάνουν το ψέμα, το σκασιαρχείο, τη φυγή από το σπίτι, τις κλοπές, τους καυγάδες, την κατάχρηση ουσιών και τις παράνομες δραστηριότητες. Η αχαλίνωτη σεξουαλική ζωή, η κακοποίηση συζύγου και παιδιών και η οδήγηση σε κατάσταση μέθης είναι συχνά (Sadock & Sadock, 2005).

Σύμφωνα με έρευνα (Gleyzer & συν., 2002), βρέθηκε ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ του ιστορικού κακοποίησης ζώων σε μικρή ηλικία και της ανάπτυξης Αντικοινωνικής Διαταραχής Προσωπικότητας στην ενήλικη ζωή, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι όλοι θα αναπτύξουν απαραίτητα τη διαταραχή. Ωστόσο, η εν λόγω έρευνα (Gleyzer & συν., 2002) και άλλες

καταλήγουν στο ότι η ύπαρξη συμπεριφορών κακοποίησης ζώων δεν είναι απαραίτητα αποτέλεσμα προσωπικής κακοποίησης.

Το Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο για τις Ψυχικές Διαταραχές (DSM-4^η έκδ.η-1994 & DSM-5^η έκδ.-2013) ορίζει τη Διαταραχή Διαγωγής ως «ένα επαναλαμβανόμενο και επίμονο μοτίβο συμπεριφοράς κατά το οποίο παραβιάζονται τα βασικά δικαιώματα των άλλων ή σημαντικές κατάλληλες ηλικιακές και κοινωνικά αποδεκτές νόρμες ή κανόνες». Υπάρχουν δυο υπότυποι: 1. Τύπος παιδικής έναρξης με παρουσία τουλάχιστον μιας χαρακτηριστικής της διαταραχής συμπεριφοράς πριν τα 10 έτη. Είναι συνήθως αγόρια με επιθετικότητα προς τους άλλους και διαταραγμένες σχέσεις με τους συνομηλίκους, που αναπτύσσουν την διαταραχή πριν την ήβη. Έχει χειρότερη πρόγνωση μεταπίπτοντας σε αντικοινωνική διαταραχή προσωπικότητας. 2. Τύπος εφηβικής έναρξης που είναι ηπιότερος, με καλύτερες σχέσεις με τους συνομηλίκους, έχει καλύτερη πρόγνωση και η σχέση αγοριών:κοριτσιών είναι πιο ισόρροπη. Μεταξύ των συμπτωμάτων της εν λόγω διαταραχής είναι η απάτη ή κλοπή, η καταστροφή περιουσίας, η επιθετικότητα σε ανθρώπους και ζώα (Ascione, 2001) και η σοβαρή παραβίαση κανόνων (APA-DSM, 2013). Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα ζώα δεν συγκαταλέγονται στην καταστροφή ιδιοκτησίας, δηλαδή πράγμα, κάτι που ο Αμερικάνικος Ψυχιατρικός Σύλλογος (1994) ξεκαθάρισε περιλαμβάνοντας την επιθετικότητα προς τα ζώα με την επιθετικότητα προς ανθρώπους. Εκτιμάται ότι συναντάται στο 2% με 9% του γενικού πληθυσμού, ενώ ένα ικανοποιητικό ποσοστό παιδιών με εκδήλωση συμπτωμάτων Δ.Δ. στην εφηβεία, πληρούν κριτήρια για την εμφάνιση της Αντικοινωνικής Δ.Π. στην ενήλικη ζωή (Miller, 2001). Σύμφωνα με αναφορές γονέων που έχουν παιδιά με Δ.Δ., η μέση ηλικία εμφάνισης συμπεριφοράς βιαιότητας γενικότερα και προς τα ζώα

ειδικότερα εντοπίζεται σε ηλικία 6,5 ετών, δηλαδή νωρίτερα από τον σχολικό ή κοινωνικό εκφοβισμό (bullying), τη βιαιότητα προς τους ανθρώπους, τον βανδαλισμό ή τον εμπρησμό.

Η κακοποίηση ζώων μπορεί να ποικίλει ανάλογα με τη συχνότητα, σοβαρότητα και χρονιότητα και κυμαίνεται από την «ανώριμη» ενόχληση ζώων, όπως το τράβηγμα ουράς σκύλων έως τον σοβαρό τραυματισμό ζώων, τη ζωοκλοπή και τον πυρπολισμό ζώων (Ascione, 2001). Η βιαιότητα προς τα ζώα μπορεί να είναι ένα από τα πρώτα συμπτώματα της Διαταραχής Διαγωγής σε νέα παιδιά και θα έπρεπε να αποτελεί ένα σημαντικό σημάδι για την εμφάνιση της, καθώς εμφανίζεται στο 25% των παιδιών με Δ.Δ. (Arfluke & συν., 1999 ως αναφέρεται στο Miller, 2001). Κατά την έρευνα των Arfluke & συν. (1999) σε ενήλικες, όσοι είχαν κατηγορηθεί για κακοποίηση ζώου σε παιδική/εφηβική ηλικία ήταν πιο πιθανό να συλληφθούν ως ενήλικες για βίαια αδικήματα, αδικήματα ιδιοκτησίας, ναρκωτικών ουσιών ή ένεκα διαταραχών.

Η κακοποίηση ζώων δε συγκαταλέγεται στα διεθνή συστήματα καταγραφής της νεανικής εγκληματικότητας, παρά τη διεθνή νομικά αναγνώριση της συνάφειάς τους (Ascione, 2001). Μόλις τον Ιανουάριο του 2016, το FBI πρόσθεσε τη βιαιότητα προς τα ζώα ως ξεχωριστή κατηγορία στην Υπηρεσιακή Αναφορά Εγκλημάτων, ένα διεθνές σύστημα αναφοράς εγκλημάτων που συχνά χρησιμοποιείται για έρευνες ανθρωποκτονιών. Αυτά τα δεδομένα κάνουν φανερό το γεγονός ότι τα άτομα που κακοποιούν ζώα δεν είναι επικίνδυνα μόνο στα ζώα-θύματά τους, αλλά θέτουν σε κίνδυνο και την ανθρώπινη ευζωία (Ascione, 2001).

Διαπροσωπική βία & βιαιότητα προς ζώα

Τριαδικές συμπεριφορές

Όπως ευρέως υποστηρίζεται στη βιβλιογραφία, η έκθεση των παιδιών σε ενδοοικογενειακή βία δημιουργεί εύφορο έδαφος για την ανάπτυξη ψυχολογικής δυσπροσαρμοστικότητας, επιθετικής συμπεριφοράς και απόσυρσης, χαμηλή σχολική επίδοση, κατάθλιψη, άγχος, ψυχοσωματικά συμπτώματα και ακόμα απόπειρες αυτοκτονίας (Baldry, 2003). Τα παιδιά εκτίθενται σε είδη βίας όχι μόνο στην οικογένεια, αλλά και στην κοινωνία και το σχολείο, η οποία επεκτείνεται σε ανθρώπους και σε ζώα (Baldry, 2003). Η έκθεση στη βιαιότητα κατά των ζώων από συνομηλίκους αποτελεί έναν από τους πιο επικίνδυνους παράγοντες για άμεση κακοποίηση ζώων από τους νέους (Baldry, 2003). Για πρώτη φορά το 1963 γίνεται η κλινική εκτίμηση ότι η ενούρηση, ο εμπρησμός και η βιαιότητα προς τα ζώα (τριαδική συμπεριφορά) σε παιδιά αποτελούν σημαντικό προγνωστικό σημάδι στην πρόβλεψη βίαιης αντικοινωνικής συμπεριφοράς ή και την διάπραξη ανθρωποκτονίας (Hellman & Blackman, 1966 ως παρατίθεται στο Miller,

2001) κυρίως προς άνδρες, αλλά όχι σε γυναίκες (Felthous & Yudowitz, 1977 ως παρατίθεται στο Miller, 2001). Ωστόσο, μετέπειτα έρευνες έδειξαν ότι οι εν λόγω τριαδικές συμπεριφορές δεν ήταν χρήσιμες στην πρόβλεψη ανθρωποκτονίας ή σχετικών απειλών σωματικής βλάβης (Alvhenbach & Edelbrock, 1978 ως παρατίθεται στο Miller, 2001; Health & συν., 1984 ως παρατίθεται στο Miller, 2001). Άλλες συμπεριφορές, όπως οι τσακωμοί, εκρήξεις θυμού, προβλήματα ή αδικαιολόγητες απουσίες από το σχολείο και διαπροσωπικές δυσκολίες βρέθηκε ότι ίσως ήταν περισσότερο ενδεικτικές επικείμενης αντικοινωνικής συμπεριφοράς από ό,τι οι τριαδικές συμπεριφορές (Justice & συν., 1974 ως παρατίθεται στο Miller, 2001). Παρόλα αυτά, όλες οι αναφερόμενες συμπεριφορές δεν αποτελούν αλάνθαστα προγνωστικά «εργαλεία», αλλά όλες μαζί συνδυαστικά μπορούν να αναδείξουν μία ενδεχόμενη σοβαρή συναισθηματική διαταραχή που μπορεί να οδηγήσει, κατ' επέκταση, σε βίαιη συμπεριφορά (Justice & συν., 1974 ως παρατίθεται στο Miller, 2001).

Ευρήματα σχετικά με την κακοποίηση ζώων και τη διαπροσωπική βία

Στατιστικά δεδομένα σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία και την κακοποίηση παιδιών αποκαλύπτουν ότι ένας συγκλονιστικός αριθμός ζώων κακοποιείται από εκείνους που κακοποιούν τα παιδιά ή/και τις συζύγους τους (THS of USA). Στις Η.Π.Α. υπάρχουν κατά προσέγγιση 70 εκατομμύρια δεσποζόμενοι σκύλοι και 74,1 εκατομμύρια δεσποζόμενες γάτες (AVMA). Στις οικογένειες, όπου διαβιούν τα εν λόγω δεσποζόμενα ζώα, περίπου 20 άνδρες και γυναίκες γίνονται θύματα κακοποίησης κάθε λεπτό (CDC-NISVS Infographic), δηλαδή ένας μέσος όρος περίπου 10 εκατομμυρίων θυμάτων τον χρόνο. Για να γίνει αυτό κατανοητό, φανταστείτε ότι μέσα στα σπίτια, όπου ένας τουλάχιστον άνθρωπος κακοποιείται κάθε μέρα, κατοικεί, επίσης, τουλάχιστον ένα κατοικίδιο. Σε έρευνα του *U.S. Centers for Disease Control and Prevention* (2011) βρέθηκε ότι το 71% των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας ανέφεραν ότι ο θύτης (τους) κακοποιούσε και τα κατοικίδια τους. Σε άλλη έρευνα (Animal Legal Defense Fund, 2015) με οικογένειες υπό διερεύνηση για πιθανή παιδική κακοποίηση, βρέθηκε ότι η κακοποίηση κατοικίδιων ζώων είχε συμβεί στο 88% των οικογενειών αυτών.

Έρευνες που έλαβαν χώρα σε ψυχιατρικούς ασθενείς και φυλακισμένους βίαιους εγκληματίες έδειξαν ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην κακοποίηση ζώων και την επιθετικότητα κατά ανθρώπων και ειδικότερα, την κακοποίηση παιδιών κατά την παιδική και ενήλικη ζωή, (Felthous, 1980; Kellert & Felthous; 1985; Tingle & συν., 1986; Ressler & συν., ως

παρατίθενται στο Miller, 2001). Άλλες έρευνες έδειξαν ότι τα παιδιά που είχαν διαπράξει ανθρωποκτονία είχαν επιδείξει βιαιότητα προς τα ζώα, ενώ άλλα παιδιά που είχαν κακοποιήσει ζώα επεδείκνυαν σαδιστική συμπεριφορά έναντι ανθρώπων ή είχαν επιχειρήσει πυροβολισμούς ως έφηβοι στο σχολείο (Lewis & συν., 1983; Wochner & & Klosinski, 1988; Verlinden, 1999 ως παρατίθεται στο Miller, 2001). Επίσης, και πάλι μετέπειτα έρευνα σε έγκλειστες γυναίκες έδειξε ότι η κακοποίηση ζώων κατά την παιδική ηλικία δε συσχετίστηκε σημαντικά με την διαπροσωπική βία (Climente, 1973 ως παρατίθεται στο Miller, 2001).

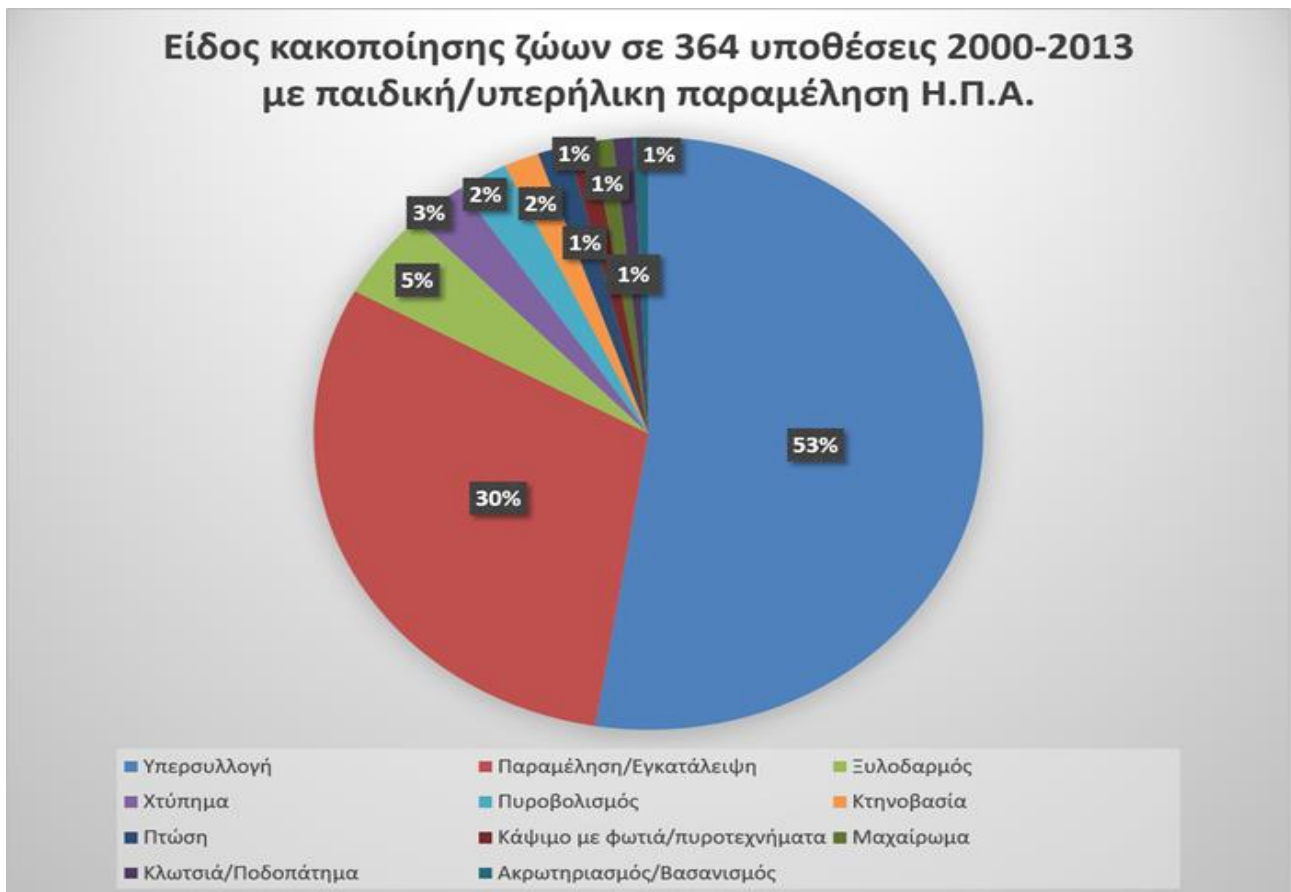
Αρκετές έρευνες έχουν προσπαθήσει να προσεγγίσουν κατά πόσο υφίσταται συσχέτιση ανάμεσα στην κακοποίηση ζώων και την ενδοοικογενειακή βία. Έρευνα σε 53 οικογένειες, όπου είχε λάβει χώρα κακοποίηση παιδιού, έδειξε ότι το 60% των κατοικίδιων ζώων σε αυτές τις οικογένειες είχε παραμεληθεί ή κακοποιηθεί, ενώ το 20% των παιδιών σε αυτές τις οικογένειες είχε κακοποιήσει ζώο (Deviney & συν., 1983, ως παρατίθεται στο Miller, 2001). Επιπλέον, σύμφωνα με άλλη έρευνα (Friedrich, 1992, ως παρατίθεται στο Miller, 2001), οι γονείς κακοποιημένων εντός της οικογένειας παιδιών, ανέφεραν ότι το 35% των κακοποιημένων αγοριών και το 27% των κοριτσιών ήταν βίαια προς τα ζώα, ενώ μόνο το 5% των αγοριών και το 3% των κοριτσιών που δεν είχαν κακοποιηθεί ήταν βίαια προς τα ζώα.

Δύο πολύτιμα ευρήματα μίας σχετικά πρόσφατης έρευνας (Currie, 2006) ήταν, αρχικά, ότι η βιαιότητα παιδιών προς τα ζώα συσχετίστηκε με την έκθεσή τους σε ενδοοικογενειακή βία, του τύπου από άνδρα-σε-γυναίκα. Δεύτερον, τα παιδιά που είχαν εκτεθεί σε βία στις οικογένειές τους και είχαν επιδείξει βία προς τα ζώα ήταν μεγαλύτερα ηλικιακά από ό,τι εκείνα που ήταν μεν βίαια προς τα ζώα, δεν είχαν εκτεθεί όμως σε ανάλογη οικογενειακή βία.

Το πρώτο εύρημα είναι σύμφωνο με παλιότερες έρευνες ότι τα παιδιά που εκτίθενται σε ενδοοικογενειακή βία βρίσκονται σε αυξημένο κίνδυνο να κακοποιήσουν ζώα. Έτσι, έχει ευρέως υποστηριχθεί ότι τα παιδιά μαθαίνουν κοινωνικούς ρόλους υιοθετώντας ό,τι βλέπουν κι ακούνε. Γονείς με επιθετική συμπεριφορά διδάσκουν τα παιδιά τους ότι η επιθετικότητα είναι ένα κατάλληλο και δυναμικό εργαλείο επίλυσης διαφορών και συγκρούσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις (Currie, 2006). Σύμφωνα με τη Θεωρία της Κοινωνικής Μάθησης, η βία, όπως και κάθε άλλη μορφή συμπεριφοράς, γίνεται αντικείμενο μάθησης από πολύ μικρή ηλικία (Baldry, 2003). Τα παιδιά που βρίσκουν ικανοποιητική μία μαθημένη συμπεριφορά είναι πολύ πιθανό να την επαναλάβουν, ενώ έχει βρεθεί ότι τα παιδιά που έχουν εκτεθεί σε ενδοοικογενειακή βία διακατέχονται από μικρή ενσυναίσθηση και συμπόνια για τους άλλους (Currie, 2006).

Πίνακας 1

Πηγή: <http://www.pet-abuse.com>

Η βιαιότητα προς τα ζώα μπορεί να είναι ικανοποιητική, καθώς προσφέρει στο υποκείμενο ένα αίσθημα δύναμης και αυτοελέγχου πάνω σε ένα αδύναμο ζώο, αντί σε ένα μη ελεγχόμενο

οικογενειακό περιβάλλον, αποκτώντας, έτσι, ένα αίσθημα αυτό-αποτελεσματικότητας (Currie, 2006). Το παιδί ταυτίζεται με τη συμπεριφορά του γονέα και την αναπαραγάγει, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι όλα τα παιδιά που βλέπουν ή υφίστανται βία στην οικογένειά τους, θα κακοποιήσουν τελικά ζώο, όπως συνέβη και με την πλειοψηφία στην έρευνα (Currie, 2006).

Επιπλέον, δεν βρέθηκαν ιδιαίτερες διαφορές με βάση το φύλο, όπως συνέβη και με προηγούμενες έρευνες, με τα αγόρια να αντιλαμβάνονται την ενδοοικογενειακή βία ως απειλή, ενώ τα κορίτσια ως αυτό-κατηγορία. Στα παιδιά που είχαν κακοποιηθεί σεξουαλικά έχει βρεθεί ότι η σωματική κακοποίηση αύξανε την βιαιότητα ζώων στα αγόρια, ενώ η ενδοοικογενειακή βία την αύξανε στα κορίτσια (Currie, 2006). Πιο παλιές έρευνες έχουν δείξει ότι τα αγόρια που εκτίθενται σε γονική βία επιδεικνύουν εξωτερικευμένα προβλήματα, όπως επιθετικότητα ή άλλου είδους αντικοινωνική συμπεριφορά, ενώ τα κορίτσια γίνονται περισσότερο υποτακτικά και παρουσιάζουν εσωτερικευμένα προβλήματα, όπως κατάθλιψη, απόσυρση και θυματοποίηση στο σχολείο (Kolbo, Blakely & Engelman, 1996; Edleson, 1999 ως παρατίθεται στο Baldry, 2003).

Σύμφωνα με 364 υποθέσεις που καταγράφηκαν στην ιστοσελίδα Pet-Abuse.com σε πολιτείες των Η.Π.Α. από το 2000 έως και το 2013, σε οικογένειες με παιδική παραμέληση ή παραμέληση υπερηλίκων και παράλληλα με κακοποίηση ζώων, διαπιστώθηκε ότι το είδος κακοποίησης του ζώου ήταν η υπερσυλλογή ζώων με ποσοστό 53%, ακολουθεί η παραμέληση/εγκατάλειψη με 30%, ο ξυλοδαρμός με 5%, το χτύπημα με 3%, ο πυροβολισμός και η κτηνοβασία με 2%, η πτώση, το κάψιμο, το μαχαίρωμα, η κλωτσιά και ο ακρωτηριασμός με 1%. Η υπερσυλλογή ζώων ή οι «συλλέκτες» ζώων (hoarding) είναι μία συμπεριφορά που θυματοποιεί τα ζώα με το να τα θέτουν υπό σοβαρή παραμέληση, περιορίζοντάς τα όλο και περισσότερα σε χώρους που δεν επαρκούν και τα οποία οι εν λόγω δε μπορούν να φροντίσουν (DeViney, 1983; Lockwood, 2002). Ανάλογες συμπεριφορές μαρτυρούν ότι τα εν λόγω άτομα πολύ συχνά χρήζουν κοινοτικής και ψυχολογικής υποστήριξης και είναι συνήθως γυναίκες άνω των 60 ετών (Ascione, 2008; DeViney, 1983).

Κίνητρα κακοποίησης ζώων

Οι Kellert & Felthous (1985, 1987b) με έρευνά τους κατέγραψαν έναν αριθμό κινήτρων, που υποβόσκουν της κακοποίησης ζώων από **ενήλικες**, που έχουν κακοποιήσει ζώα, τα οποία μπορούν να έχουν εφαρμογή και σε **εφήβους** (Ascione, 2001):

- **Έλεγχος** ενός ζώου (π.χ. κακοποίηση ζώου ως πειθαρχία ή εκπαίδευση)
- **Εκδίκηση** κατά ενός ζώου

- Ικανοποίηση μίας **πρόληψης** εις βάρος ενός είδους [π.χ. μίσος για (μαύρες) γάτες]
- Έκφραση **επιθετικότητας** σε ένα ζώο (π.χ. εκπαίδευση ενός ζώου για να επιτίθεται, χρήση επιβαλλόμενου πόνου για τη δημιουργία «άγριου» σκύλου)
- Ενίσχυση **προσωπικής επιθετικότητας** (π.χ. χρήση ενός ζώου-θύματος για πρακτική)
- Πρόκληση για τη «**ψυχαγωγία**»-διασκέδαση ατόμων
- **Εκδίκηση κατά άλλων ατόμων** (π.χ. εκδίκηση του άλλου βλάπτοντας το κατοικίδιο του)
- **Μετάθεση της εχθρικότητας** από ένα άτομο σε ένα ζώο (π.χ. επίθεση σε ένα αθώο ζώο λόγω φόβου/ κινδύνου να πλήξει έναν άνθρωπο)
- Βίωμα άτυπου **σαδισμού** (π.χ. απόλαυση από τον πόνο που βιώνει το ζώο)

Επίσης, οι Ascione, Thompson & Black (1997) πρότειναν ένα σύνολο κινήτρων που σχετίζονται με **αναπτυξιακούς** παράγοντες (Ascione, 2001), όπως:

- **Περίεργεια & εξερεύνηση** (π.χ. το ζώο τραυματίζεται ή πεθαίνει κατά τη διάρκεια εξέτασης του από συνήθως νεαρό ή υστερημένο νοητικά παιδί)
- **Πίεση συνομηλίκων** (π.χ. συνομήλικοι μπορεί να ενθαρρύνουν την κακοποίηση ζώου ή να το απαιτήσουν ως τελετή μύησης στην παρέα)
- **Ενίσχυση διάθεσης** (π.χ. κακοποίηση ζώου με σκοπό την ανακούφιση από ανία ή κατάθλιψη)
- **Σεξουαλική ευχαρίστηση** (π.χ. κτηνοβασία)

- **Επιβαλλόμενη βία** (π.χ. το παιδί καταναγκάζεται να κακοποιήσει ένα ζώο από ένα πιο δυνατό άτομο)
- **Προσκόλληση** σε ένα ζώο (π.χ. το παιδί σκοτώνει ένα ζώο, ώστε να αποφύγει το βασανισμό του από άλλο άτομο)

- **Φοβία** για τα ζώα (π.χ. προκλητική μίας προληπτικής επίθεσης κατά του ζώου)
- **Ταύτιση** του ζώου με εκείνον που κακοποιεί το παιδί (π.χ. ένα θυματοποιημένο παιδί προσπαθεί να ανακτήσει την αίσθηση δύναμης θυματοποιώντας ένα αθώο ζώο)
- **Μετατραυματική επίδειξη** (π.χ. αναπαράσταση βίαιων επεισοδίων με ένα ζώο-θύμα)
- **Μίμηση** (π.χ. αντιγραφή μιας γονικής ή άλλου ενήλικα καταχρηστικής συμπεριφοράς κατά των ζώων)
- **Αυτό-τραυματισμός** (π.χ. χρήση ενός ζώου από παιδί για πρόκληση τραυματισμών στο ίδιο του το σώμα)
- **Εξάσκηση για διαπροσωπική βία** (π.χ. εξάσκηση βίαιων πράξεων σε αδέσποτα ή κατοικίδια προτού εμπλακεί σε βίαιες πράξεις κατά ανθρώπων)
- **Μέσο για συναισθηματική κακοποίηση** (π.χ. τραυματισμός κατοικίδιου ενός αδερφού ώστε να τον τρομοκρατήσει)

Ο Ascione (2001) προτείνει μία **τυπολογία** για τα είδη κακοποίησης ζώων από παιδιά:

➤ **Κακοποίηση ζώων υποκινούμενη από περιέργεια/ερευνητικότητα:**

- Προσχολική ή πρώιμη σχολική ηλικία
- Ελλιπής επιτήρηση
- Ελλιπής εκπαίδευση στην σωματική και ανθρώπινη φροντίδα ζώων, κατοικίδιων, αδέσποτων
- Ανεπαρκής εκπαίδευση από τους γονείς, δασκάλους, φροντιστές για την αποτροπή από την κακοποίηση ζώων
- Αναπτυξιακές δυσλειτουργίες

➤ **Παθολογική κακοποίηση ζώων:**

- Μεγαλύτερη ηλικία από προηγούμενη κατηγορία
- Ψυχολογικές δυσκολίες ποικίλους σοβαρότητας (σωματική, σεξουαλική κακοποίηση, ενδοοικογενειακή βία)
- Κλινική παρέμβαση απαραίτητη

➤ **Εγκληματική κακοποίηση ζώων:**

- Κυρίως έφηβοι
- Αντικοινωνικές συμπεριφορές γενικά

- Συμμετοχή σε συμμορίες ή ομαδική βιαιότητα
- Καταστρεπτικότητα
- Χρήση αλκοόλ και άλλων ουσιών
- Δικαστική και κλινική παρέμβαση

Στατιστικά στοιχεία

Σύμφωνα με τη στατιστική βάση δεδομένων της ιστοσελίδας pet-abuse.com, καταγράφονται υποθέσεις κακοποίησης ζώων κυρίως από όλες τις Πολιτείες των Η.Π.Α., αλλά και τον Καναδά, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ισπανία, την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία. Από το 2000-2013 καταγράφηκαν 15.981 υποθέσεις κακοποίησης ζώων, όπως εμφανίζεται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2

Πηγή: <http://www.pet-abuse.com>

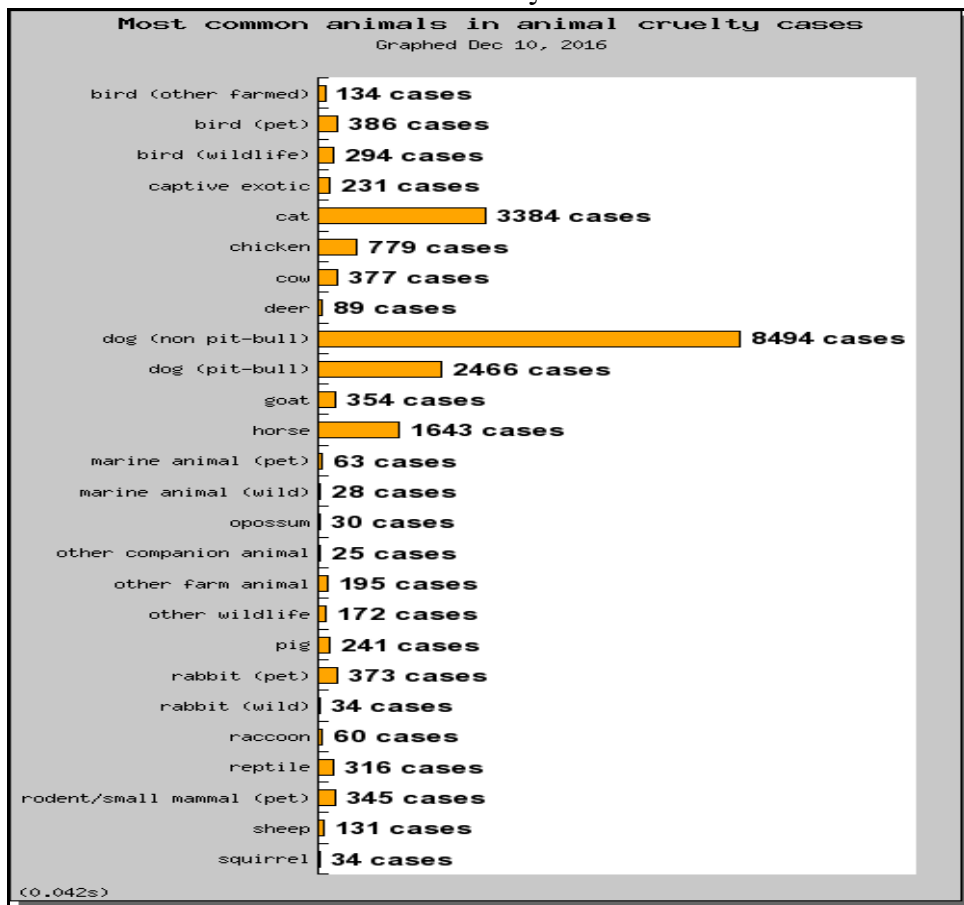
Από τα ζώα, για τα οποία αναφέρεται περισσότερο η κακοποίηση, το μεγαλύτερο ποσοστό αφορά σκύλους στο 65%, γάτες στο 20%, άλογα στο 10% και κοτόπουλα στο 5% (βλ. Πίνακα 3), ενώ συγκαταλέγονται κι πολλά άλλα είδη ζώων επί του συνόλου (βλ. Πίνακα 4), όπως πτηνά, ερπετά, θαλάσσια, παραγωγικά και «άγρια» ζώα.

Πίνακας 3

Πηγή: <http://www.pet-abuse.com>

Πίνακας 4

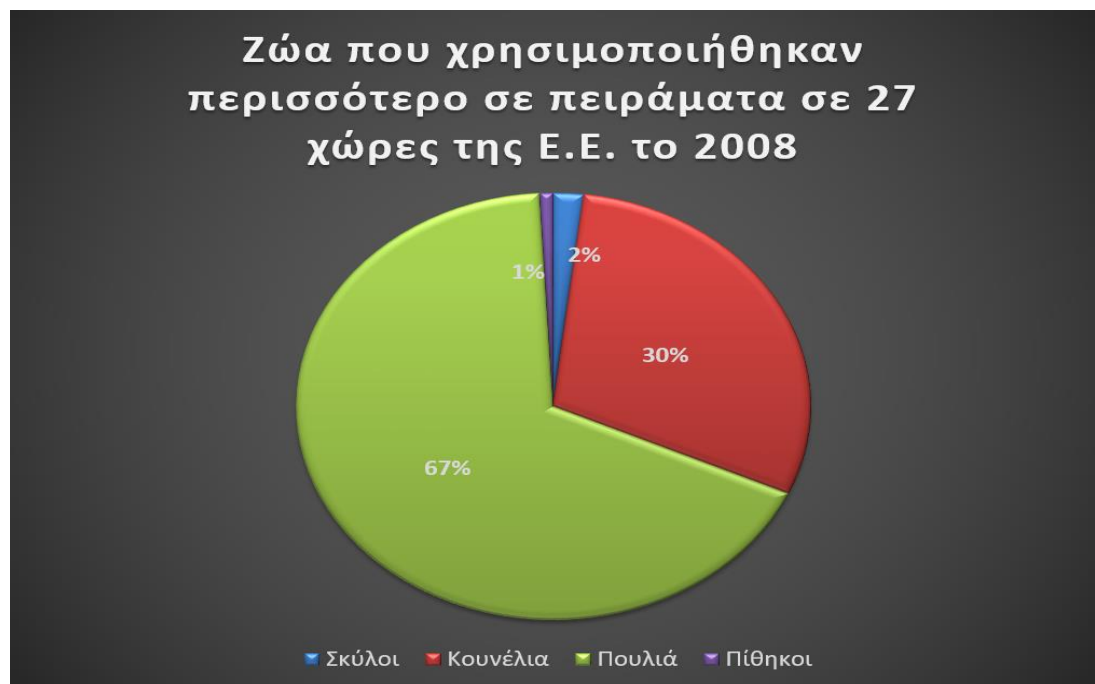
Πηγή: <http://www.pet-abuse.com>

Ζώα χρησιμοποιούμενα σε πειράματα

Έχει μεγάλη ηθική σημασία να αναφερθεί το γεγονός ότι ζώα εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται σε πειράματα για επιστημονικούς σκοπούς. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Συνασπισμό για την Τερματισμό Πειραμάτων σε Ζώα (The European Coalition to End Animal Experiments-ECEAE) τα τελευταία στατιστικά ευρήματα στην Ε.Ε. αφορούν το 2008, κατά το οποίο χρησιμοποιήθηκαν πάνω από 12 εκατομμύρια ζώα. Από τις 27 χώρες της Ε.Ε. που συμμετείχαν αναφέρθηκε ότι χρησιμοποιήθηκαν σε πειράματα για επιστημονικούς σκοπούς 21.315 σκύλοι, 333.213 κουνέλια, 754.485 πουλιά και 9.569 πίθηκοι, με κυριότερους χρήστες την Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία, χώρες οι οποίες χρησιμοποιούν το 55% του συνολικού αριθμού των ζώων, ενώ το 56% των πιθήκων του είδους «μακάκoi» εξακολουθεί να εισάγεται στην Ε.Ε. (βλ. Πίνακα 5). Επίσης, στις κάτωθι χώρες έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των ζώων που χρησιμοποιήθηκαν σε πειράματα (European Commission, 2010):

- Ισπανία +51%
- Εσθονία +610%
- Ιρλανδία +197%
- Αυστρία +32%
- Πορτογαλία +22%

Πίνακας 5

Πηγή: <http://www.eceae.org>

Σύμφωνα με διεθνή στατιστικά στοιχεία και με σχετική έρευνα του Οργανισμού Cruelty Free International αναφέρεται ότι μεταξύ 82 και 154 εκατομμυρίων σπονδυλωτών ζώων (115 εκατομμύρια κατά μέσο όρο) χρησιμοποιούνται σε πειράματα κάθε χρόνο. Το 79% των χωρών φαίνεται ότι δε δημοσιεύουν τους αριθμούς των ζώων για αυτό το σκοπό. Άλλα ζώα όπως αρουραίοι, ποντίκια, ινδικά χοιρίδια, κουνέλια, γουρούνια χρησιμοποιούνται με σκοπό εγωκεντρικούς καταναλωτικούς σκοπούς των ανθρώπων, εξέταση για πρόσθετα συστατικά σε φαγητά, χημικές ουσίες και botox. Σύμφωνα με έρευνα (Taylor & συν., 2008), οι 10 χώρες που χρησιμοποιούν τα περισσότερα ζώα σε πειράματα είναι:

- Η.Π.Α.
- Ιαπωνία
- Κίνα
- Αυστραλία
- Γαλλία
- Καναδάς
- Ηνωμένο Βασίλειο
- Γερμανία
- Ταϊβάν
- Βραζιλία

Στατιστικά στοιχεία στην Ελλάδα

Σύμφωνα με το από 07/10/2016 Δελτίο Τύπου του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ. το πρώτο ενιάμηνο του 2016 σχηματίστηκαν πάνω από 940 δικογραφίες σχετικά με κακοποίηση, βασανισμό ή θανάτωση ζώων, καθώς επίσης συνελήφθησαν 156 άτομα για ανάλογες παραβάσεις και 553 άτομα κατηγορήθηκαν (Α.Ε.Α., 2016). Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα οι Αστυνομικές Υπηρεσίες κλήθηκαν να διαχειριστούν 1.060 καταγγελίες και επελήφθησαν σε 1.000 (Α.Ε.Α., 2016).

Επιπλέον, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ., τα οποία παρασχέθηκαν από την ηλεκτρονική εφαρμογή «Στατιστική Επετηρίδα» του συστήματος POL (Police On-Line) μέσω της Δ/σης Γενικής Αστυνόμευσης Α.Ε.Α./Τμήμα Αστυνόμευσης & Τουρισμού στη διαδικτυακή σελίδα *Report Animal Abuse-Καταγγελίες για κακοποίηση ζώων* του χώρου κοινωνικής δικτύωσης Facebook, τα οποία παρατίθενται στον πίνακα 7, αναδεικνύονται οι καταγραφές των Αστυνομικών Υπηρεσιών από 2014 έως και το πρώτο ενιάμηνο του 2016 σχετικά με καταγγελίες, σχηματισθείσες δικογραφίες, κατηγορίες και συλλήψεις δραστών σχετικά με την κακοποίηση, τον

βασανισμό ή τη θανάτωση ζώων. Αξιοσημείωτο είναι ότι για πρώτη φορά από το 2014 καταγράφονται στατιστικά-αριθμητικά στοιχεία για δράστες που έχουν κατηγορηθεί για κακοποίηση ζώων και παράλληλα έχουν κατηγορηθεί για αδίκημα περί ενδοοικογενειακής βίας ή κακοποίησης παιδιών ή άλλο παρεμφερές αδίκημα με μόνο μία περίπτωση να έχει ανευρεθεί το 2014, ενώ το 2015 αυτές οι περιπτώσεις να φτάνουν στις 11 και το πρώτο ενιάμηνο του 2016 στις 17, δηλαδή μία αύξηση 55% επί των καταγραφών.

Από το 1990, επίσης, καταγράφονται αριθμητικά δεδομένα σχετικά με παραβάσεις της εκάστοτε νομοθεσίας για τη ζωοκτονία και τη ζωοκλοπή, όπως φαίνεται στους Πίνακες 7 & 8 παρακάτω. Οι παραβάσεις των ζωοκτονιών παρουσιάζουν μία συνεχή ανοδική τάση, ξεκινώντας σε μερικές δεκάδες τα πρώτα 19 χρόνια και μόλις τα τελευταία 8 χρόνια να αυξάνονται ραγδαία κάθε χρόνο, ειδικά τα τελευταία 4 χρόνια (2013-2016). Όμως, αυτό δε σημαίνει απαραίτητα ότι η ανοδική τάση οφείλεται μόνο στην αύξηση των ζωοκτονιών, αλλά ίσως οφείλεται και στην αυστηρότητα των νομοθεσιών με την πάροδο των χρόνων και στην αφύπνιση της κοινωνικής συνείδησης των πολιτών να αναφέρουν ή να καταγγέλλουν στην Αστυνομία ανάλογα περιστατικά. Δεν υπάρχουν ανάλογες έρευνες που να αναδεικνύουν ότι έχουν αυξηθεί οι ζωοκτονίες και όχι τα αναφερόμενα περιστατικά και κάτι τέτοιο θα έπρεπε να αποτελέσει ερευνητικό αντικείμενο μελέτης τα επόμενα χρόνια στην Ελλάδα.

Παρατηρείται ότι τα περιστατικά των ζωοκλοπών ήταν πάντοτε αυξημένα σε τουλάχιστον 500 περίπου κάθε χρόνο. Η τάση τους φαίνεται να αυξομειώνεται τα πρώτα 11 χρόνια, όπου τα πέντε πρώτα χρόνια είναι αυξανόμενη και κατόπιν μειώνεται, για να αυξηθεί πάλι τα επόμενα έξι. Από το 2001 έως και το 2008 φαίνεται πάλι χωρίς ιδιαίτερα σταθερή τάση τα αναφερόμενα περιστατικά να μειώνονται και μόλις το 2009 έως και το 2013 να αυξάνονται ιδιαίτερα κι έπειτα να μειώνονται έως και σήμερα.

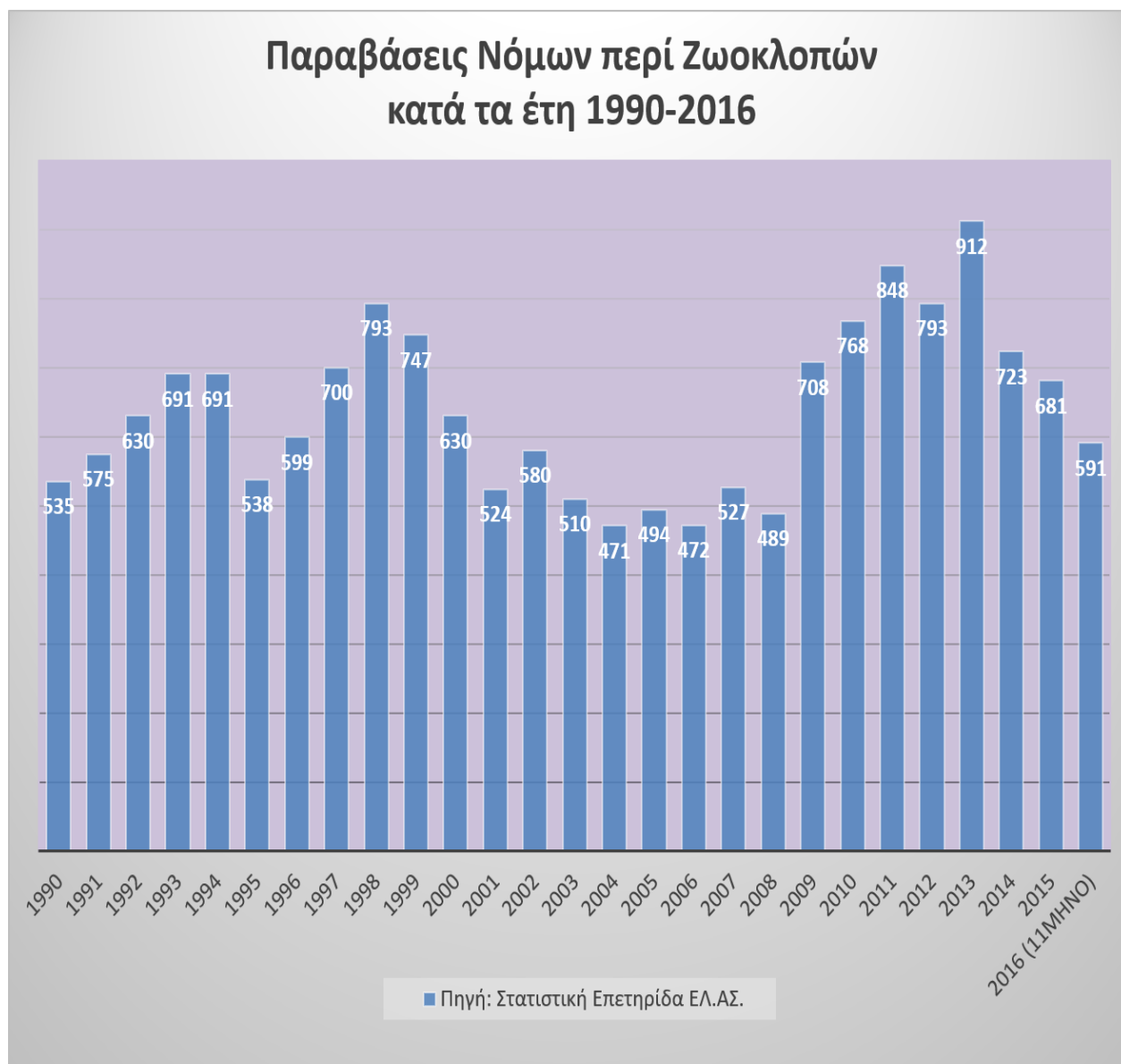
Πίνακας 6

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΕ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΒΑΣΑΝΙΣΜΟΥ - ΘΑΝΑΤΩΣΗΣ ΖΩΩΝ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ, ΠΟΥ ΧΕΙΡΙΣΤΗΚΑΝ ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛ.ΑΣ. ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2014 – 2015 – 2016 (έως 30/09/16) .				
		ΣΥΝΟΛΟ		
	ΕΤΟΣ	2014	2015	2016 (έως 30/09)
1.	Αριθμός καταγγελιών για κακοποίηση, βασανισμό ή θανάτωση ζώων που περιήλθαν στις αρμόδιες Υπηρεσίες.	809	1.307	1.060
2.	Αριθμός περιπτώσεων κακοποίησης, βασανισμού ή θανάτωσης ζώων που επιλήφθηκαν οι αρμόδιες Υπηρεσίες.	784	1.193	1.000
3.	Αριθμός ατόμων που κατηγορήθηκαν για παράβαση της νομοθεσίας περί προστασίας των ζώων.	522	658	553
4.	Αριθμός συλληφθέντων ατόμων για κακοποίηση, βασανισμό ή θανάτωση ζώων.	143	219	156
5.	Αριθμός δικογραφιών που σχηματίστηκαν από αρμόδιες Υπηρεσίες για κακοποίηση, βασανισμό ή θανάτωση ζώων.	705	1.135	941
6.	Στατιστικά - Αριθμητικά στοιχεία για δράστες που έχουν κατηγορηθεί για κακοποίηση ζώων και παράλληλα να έχουν κατηγορηθεί για αδίκημα περί ενδοοικογενειακής βίας ή κακοποίηση παιδιών ή άλλο παρεμφερές αδίκημα.	1	11	17

Πίνακας 7

Πίνακας 8

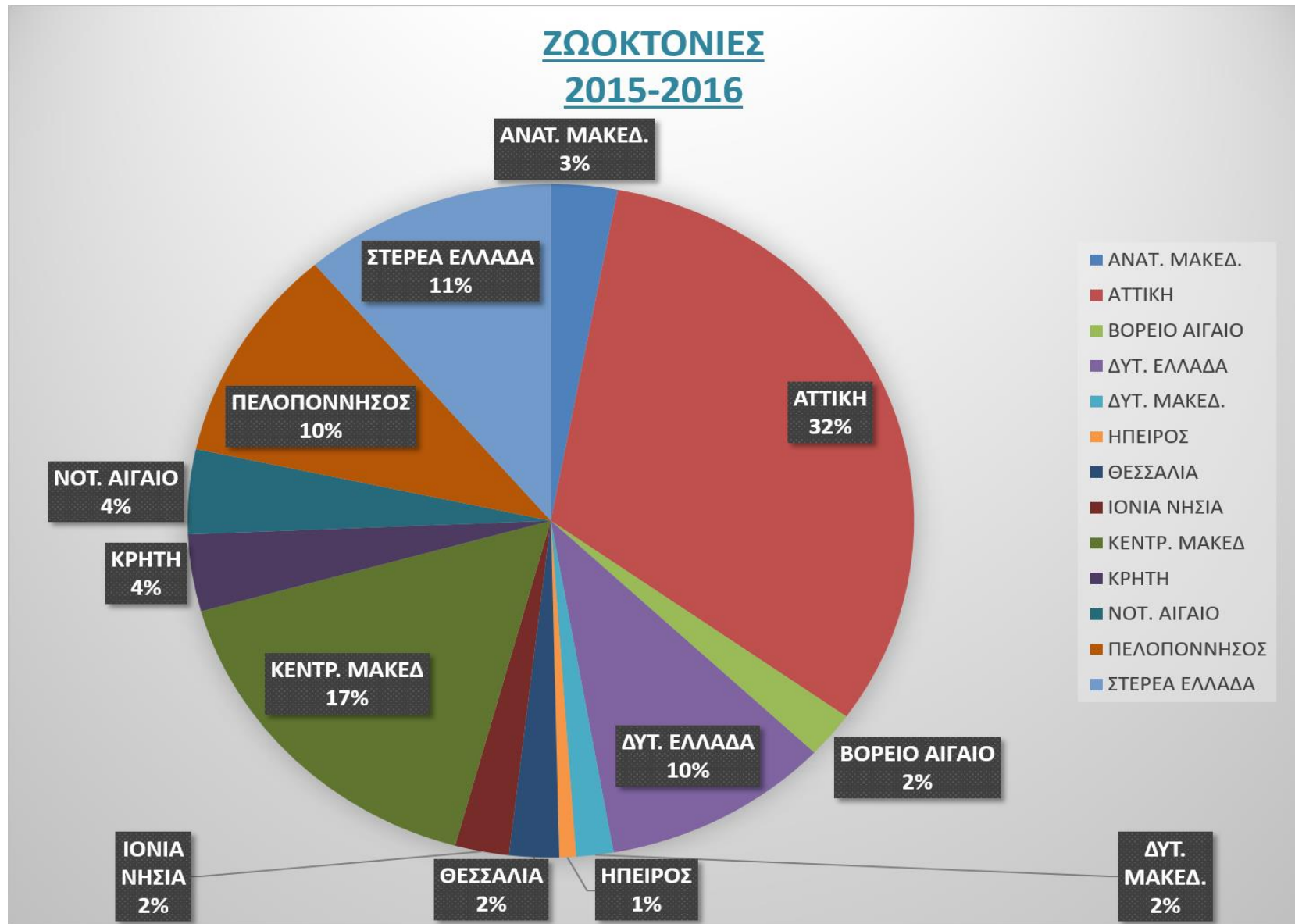
Ανά γεωγραφική περιφέρεια

Επίσης, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ. και τους Πίνακες 9 και 10, γίνεται διακριτή η εγκληματική χαρτογράφηση της ζωοκτονίας και της ζωοκλοπής σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας. Οφείλει να σημειωθεί ότι τα ποσοστά αφορούν τις αναφερθείσες στις αστυνομικές αρχές της χώρας περιπτώσεις αδικημάτων και ότι ο «σκοτεινός αριθμός» των μην αναφερθεισών περιπτώσεων είναι τεράστιων διαστάσεων.

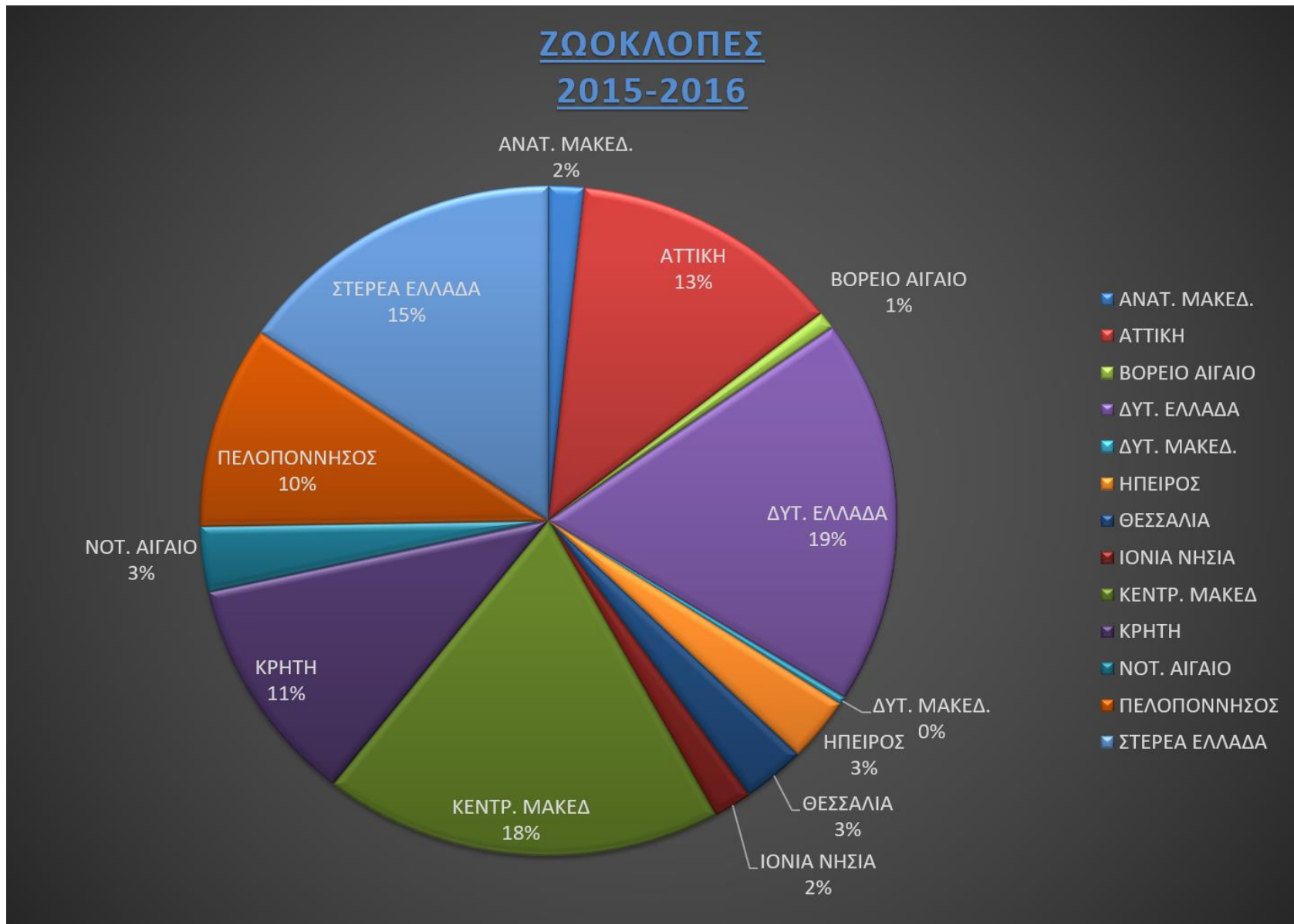
Όσον αφορά τις ζωοκτονίες, ο Πίνακας 9 αναδεικνύει τις καταγεγραμμένες περιπτώσεις των δύο τελευταίων ετών (2015-2016). Βλέπουμε ότι η πληθώρα αυτών των περιπτώσεων εντοπίζεται στην Αττική (32%), ακολουθεί η Κεντρική Μακεδονία (17%), η Στερεά Ελλάδα (11%), η Πελοπόννησος και η Δυτική Ελλάδα (10% εκάστη), έπειτα το Νότιο Αιγαίο, η Κρήτη (4% εκάστη) και η Ανατολική Μακεδονία (3%) και κατόπιν, τα Ιόνια Νησιά, η Θεσσαλία, η Δυτική Μακεδονία, το Βόρειο Αιγαίο (2% εκάστη) και τέλος η Ήπειρος (1%). Η Αττική και η Κεντρική Μακεδονία παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά, ίσως διότι σε αυτά γεωγραφικά διαμερίσματα βρίσκονται τα δύο μεγαλύτερα Αστικά Κέντρα της Ελλάδας, η Αθήνα και Η Θεσσαλονίκη, όπου υφίσταται περισσότερη οργάνωση και δεκτικότητα στην καταγραφή των περιπτώσεων από τις αστυνομικές αρχές, αλλά και μεγαλύτερη ζωοφιλική κινητοποίηση για την αναφορά τους και την ανάληψη δράσης από τους πολίτες.

Όσον αφορά τις ζωοκλοπές, ο Πίνακας 10 αναδεικνύει τις καταγεγραμμένες περιπτώσεις των δύο τελευταίων ετών (2015-2016). Βλέπουμε ότι η πληθώρα αυτών των περιπτώσεων εντοπίζεται στην Δυτική Ελλάδα (19%), ακολουθεί η Κεντρική Μακεδονία (18%), η Στερεά Ελλάδα (15%), η Αττική (13%), η Κρήτη (11%), η Πελοπόννησος (10%), έπειτα η Ήπειρος, το Νότιο Αιγαίο και η Θεσσαλία, (3% εκάστη), τα Ιόνια Νησιά και η Ανατολική Μακεδονία (2%) και κατόπιν, το Βόρειο Αιγαίο (1%) και η Δυτική Μακεδονία με ελάχιστες περιπτώσεις.

Πίνακας 9

Πίνακας 10

Θεραπευτική αντιμετώπιση της βιαιότητας προς τα ζώα

Το 1998 η Καλιφόρνια, όπως και πολλές άλλες πολιτείες αργότερα των Η.Π.Α., ήταν η πρώτη πολιτεία που απαίτησε την ψυχολογική υποστήριξη ως περιοριστικό όρο για οποιοδήποτε άτομο που καταδικάζεται για κακοποίηση ζώων (Miller, 2001). Έχουν διεξαχθεί λίγες έρευνες που ερεύνησαν αποτελεσματικές παρεμβάσεις για τη μείωση της συχνότητας και της σοβαρότητας της κακοποιητικής συμπεριφοράς προς τα ζώα (Miller, 2001). Ο *Οργανισμός Ψυχολόγων για την Ηθική Μεταχείριση των Ζώων* (PSYETA) προτείνει ότι παιδιά που έχουν κακοποιήσει ζώα πρέπει να παραπέμπονται σε κατάλληλη θεραπεία, καθώς δε θεωρείται ένα μελανό σημείο στο στάδιο ανάπτυξής τους, αλλά αποτελεί ένδειξη συναισθηματικής διαταραχής υπό ευρεία έννοια. Ο Brian Jory, ερευνητής του PSYETA, ανέπτυξε μια προσέγγιση (AniCare), βασιζόμενη σε τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση κακοποιητικών δραστών. Η εν λόγω γνωστικό-συμπεριφοριστική προσέγγιση έχει εφαρμοσθεί μόνο σε ενήλικες δράστες και δίνει έμφαση σε επτά θεματικές όπως η ανάληψη ευθύνης, ο σεβασμός/η ελευθερία, η αμοιβαιότητα, η ενσυναίσθηση, η συναισθηματική σύνδεση, η παροχή καταλύματος και η διατροφή (Randour, 1999 ως παρατίθεται στο Miller, 2001). Επίσης, η Αμερικάνικη Κοινότητα για την Πρόληψη της Κακοποίησης Ζώων (ASPCA) έχει αναπτύξει ένα πρόγραμμα πρόληψης με στόχο την ψυχοεκπαίδευση των δραστών κατά ζώων, βασιζόμενο σε μοντέλο για την ενδοοικογενειακή βία. Οι παραβάτες τίθενται υπό επιτήρηση με 12 εβδομαδιαίες συναντήσεις, όπου μαθαίνουν να αναλαμβάνουν την ευθύνη των πράξεών τους και δεσμεύονται σε μία μόνιμη τροποποίηση των συμπεριφορών του που μπορούν να βλάψουν ζώα (Doris Day Animal Foundation, 1997 ως παρατίθεται στο Miller, 2001). Σε περίπτωση αποτυχίας παρακολούθησης του προγράμματος ακολουθεί βίαιη επιτήρηση και πιθανόν επανεγκλεισμός στη φυλακή. Το πρόγραμμα εφαρμόζεται και είναι διαθέσιμο μόνο στη Νέα Υόρκη (Miller, 2001). Με βάση ένα ακόμη πρόγραμμα εκπαίδευσης σε παιδιά (Ascione, 1992 ως παρατίθεται στο Miller, 2001) με στόχο την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης βρέθηκε ότι η ενσυναίσθηση προς τα ζώα γενικεύεται και προς την ενσυναίσθηση στους ανθρώπους.

Συμπεράσματα

Η παρούσα μελέτη είχε στόχο να αναδείξει κατά πόσο η κακοποίηση και η επίδειξη βιαιότητας προς τα ζώα συσχετίζεται με την επιθετικότητα, τη διαπροσωπική και την ενδο-

οικογενειακή βία, με βάση την υφιστάμενη βιβλιογραφία και τις διενεργηθείσες επιστημονικές έρευνες. Τα ευρήματα και τα αντικείμενα μελέτης των εν λόγω ερευνών ποικίλουν χωρίς να έχουν δεσμευτικό και απόλυτο χαρακτήρα, αφού είναι κατανοητό ότι δε μπορούν να γενικευτούν, δημιουργώντας έναν κανόνα και μία γραμμικά αιτιώδη σχέση ανάμεσα στην βιαιότητα προς τα ζώα και από και προς τους ανθρώπους. Θα έπρεπε να κατανοηθεί ότι κάθε βίαιη κατάσταση και γεγονός βίας, αλλά και κάθε άνθρωπος πρέπει να αντιμετωπίζονται εξατομικευμένα, καθώς το φαινόμενο της βίας είναι πολυπαραγοντικό και πολυδιάστατο φαινόμενο και για να καταλήξουμε σε ασφαλή συμπεράσματα ως προς το τι προκαλεί ή και από τί προκαλείται, οφείλουμε να το προσεγγίσουμε έτσι, καλύπτοντας κι εξετάζοντας όλες τις πλευρές του. Επίσης, μελλοντικές έρευνες θα έπρεπε να στρέψουν την προσοχή τους στην έρευνα της βιαιότητας προς τα ζώα και στο πόσο αυτή μπορεί να επεκταθεί και σε ανθρώπους, και το αντίστροφο. Το δείγμα των ερευνών θα έπρεπε να αποτελεί αντιπροσωπευτικό της έρευνας κομμάτι, ενώ τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για την συλλογή δεδομένων και την εξαγωγή συμπερασμάτων θα έπρεπε να είναι πλήρως επιστημονικά, έγκυρα και αξιόπιστα, να καλύπτουν τα περισσότερα αν όχι όλα από τα ζητήματα προς διερεύνηση και να είναι σταθμισμένα στα εκάστοτε κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια, όπου λαμβάνουν χώρα οι έρευνες. Επιπρόσθετα, θα έπρεπε να θεσμοθετηθεί ένας πλήρης και πιο σαφής ορισμός της ευζωίας και της κακοποίησης των ζώων, που να περιλαμβάνει και τις επιστημονικές πρακτικές και τα πειράματα, αλλά και τις κοινωνικά και νομικά επιτρεπτές πρακτικές, όπως το κυνήγι, όπου ο έλεγχος είναι θλιβερά ελλιπής. Ωστόσο, τα ευρήματα των ερευνών και τα στατιστικά στοιχεία που παρατέθηκαν αναδεικνύουν σημαντικά και αναμφισβήτητα το φάσμα της βίας και την διάσταση του φαινομένου στην κοινωνία, ενώ επίσης δίνουν έμφαση σε ποιους παράγοντες θα ήταν χρήσιμο να δοθεί η απαραίτητη προσοχή και ανάληψη δράσης για την πρόληψη των φαινομένων βίας κατά ζώων και ανθρώπων από φορείς εκπαίδευσης, όπως το σχολείο, την κοινότητα, τα ΜΜΕ και από φορείς κοινωνικού ελέγχου, όπως η Αστυνομία, οι δικαστικές αρχές και λοιπές ανθρωπιστικές και ζωοφιλικές οργανώσεις. Το ζητούμενο είναι η πρόληψη αυτών των φαινομένων και όχι η καταστολή τους, που μπορεί να παρατείνει την διάρκειά τους ή και να την επιτείνει και δε μπορεί να επέμβει στη ρίζα του προβλήματος.

Βιβλιογραφία

1. Animal Legal Defense Fund, 2015. *Animal Protection Laws of Iowa*.
2. Arluke, A., & Lockwood, R. (Eds.). (1997). *Society & Animals, Special Theme Issue: Animal Cruelty*, 5(3). Society & Animals Forum (formerly Psychologists for the Ethical Treatment of Animals): Washington Grove, Md. 301-963-4751.
3. Arluke, A., Levin, J., Luke, C., & Ascione, F. (1999). The Relationship of Animal Abuse to Violence and Other Forms of Antisocial Behavior. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(9), 963-975. doi:10.1177/088626099014009004
4. Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, (2016). Δελτίο Τύπου: «Η Ελληνική Αστυνομία δίνει το δικό της «παράν» στο θέμα της προστασίας των ζώων».
5. Ascione, F. (2001). Animal Abuse and Youth Violence. *PsycEXTRA Dataset*, 1-16. doi:10.1037/e304142003-001
6. Ascione, F. R. (2008). *The international handbook of animal abuse and cruelty: Theory, research, and application*. West Lafayette, IN: Purdue University Press.
7. AVMA, 2012. *U.S. Pet Ownership & Demographics Sourcebook*.
<https://www.avma.org/KB/Resources/Statistics/Pages/Market-research-statistics-US-Pet-Ownership-Demographics-Sourcebook.aspx>
8. Baldry, A. C. (2003). Animal Abuse and Exposure to Interparental Violence in Italian Youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(3), 258-281. doi:10.1177/0886260502250081
9. Beirne, P. (2004). From Animal Abuse to Interhuman Violence? A Critical Review of the Progression Thesis. *Society & Animals*, 12(1), 39-65. doi:10.1163/156853004323029531
10. Broidy, L. M., Nagin, D. S., Tremblay, R. E., Bates, J. E., Brame, B., Dodge, K., Fergusson, D., Horwood, J., Loeber, R., Laird, R., Lynam, D., Moffitt, T., Petitt, G. S., & Vitario, F. (2003). "Developmental trajectories of childhood disruptive behaviors and adolescent delinquency: A six site cross national replication." *Development and Psychopathology*, 39(2), 222-245.
11. CDC. NISVS Infographic: *Injury Prevention & Control : Division of Violence Prevention*. <http://www.cdc.gov/violenceprevention/nisvs/infographic.html>
12. Cohen, W. (1996). Congressional Register, 142(141), Oct. 3.

13. Currie, C. L. (2006). Animal cruelty by children exposed to domestic violence. *Child Abuse & Neglect, 30*(4), 425-435. doi:10.1016/j.chiabu.2005.10.014
14. Degenhardt, B. 2005. *Statistical Summary of Offenders Charged with Crimes against Companion Animals July 2001-July 2005*. Report from the Chicago Police Department.
15. DeViney, E., Dickert, J., & Lockwood, R. (1983). "The care of pets within child abusing families." *International Journal for the Study of Animal Problems, 4*, 3321–3329.
16. European Commission, (2010). *Sixth Report on the Statistics on the Number of Animals used for Experimental and other Scientific Purposes in the Member States of the European Union*.
17. Federal Bureau of Investigation, 2016. *Tracking Animal Cruelty: FBI Collecting Data on Crimes Against Animals*.
18. Flynn, C. (2001). Acknowledging the "Zoological Connection": A Sociological Analysis of Animal Cruelty. *Society & Animals, 9*(1), 71-87. doi:10.1163/156853001300109008
19. Gleyzer, R., Felthous,, A., & Holzer, C. E. (2002). Animal cruelty and psychiatric disorders. *J Am Acad Psychiatry Law, 30*(2), 257-265.
20. Kazdin, A. E. (1995). *Conduct Disorder in Childhood and Adolescence* (2nd ed.). Sage: Thousand Oaks, Calif. and Loeber, R. (1990). "Development and risk factors in juvenile anti-social behavior and delinquency." *Clinical Psychology Review, 10*, 1–42.
21. Lockwood, R. (2002). Making the connection between animal cruelty and abuse and neglect of vulnerable adults. *Latham Letter, 23*(1), 10-11.
22. Miller, C. (2001). Childhood animal cruelty and interpersonal violence. *Clinical Psychology Review, 21*(5), 735-749. doi:10.1016/s0272-7358(00)00066-0
23. Ramsey, S., Randour, M.L., & Gupta, M. (2010). "Protecting Domestic Violence Victims by Protecting Their Pets." *Juvenile and Family Justice Today 19*(2), 16-20.
24. Randour, M. L. (2004). "Including animal cruelty as a factor in assessing risk and designing interventions." Conference Proceedings, Persistently Safe Schools, The

National Conference of the Hamilton Fish Institute on School and Community Violence, Washington, D.C.

25. Randour, M. L., & Davidson, H. (2008). *A Common Bond: Maltreated Children and Animals in the Home: Guidelines for Practice and Policy*. The Humane Society of the United States: Washington, D.C.
26. Taylor, K., Gordon, N., Langley, G., & Higgins., Wendy, (2008). Estimates of worldwide laboratory animal use in 2005. *ATLA-Alternatives to Laboratory Animals*, 36(3), 327–342.
27. The Humane Society of the United States, 2008.
28. The Humane Society of the United States. *Animal Cruelty and Human Violence*.
29. The Humane Society of the United States. *Animal Cruelty Facts and Stats*.
30. The Humane Society of the United States, (2008). *First Strike: The Violence Connection*.
31. U.S. Centers for Disease Control and Prevention, (2011). *National Intimate Partner and Sexual Violence Survey*.
32. Walton-Moss, B. J., Manganello, J., Frye, V., & Campbell, J. C. (2005). "Risk factors for intimate partner violence and associated injury among urban women." *Journal of Community Health*, 30(5), 377–389.